

ÖYKÜLERLE ELDE HAYAT BULAN TARİH

1. Giriş

Hedeflenen kazanıma ulaşmak için kullanılan düzenli ve en kısa yola yöntem denir. Bir konu işlenmeden önce konunun öğrenciler tarafından en iyi şekilde hangi yöntemle öğrenilebileceği göz önünde tutulmalıdır.

Sözel derslerde en çok tercih edilen yöntemlerden bir tanesi geleneksel anlatım yöntemidir. Geleneksel anlatım yöntemi, bilgilerin öğretmen tarafından sözel sembollerle aktarıldığı yöntemdir. Genellikle öğretmen öğrencilerin karşısına geçti ve ders boyunca konuyu anlattığı, öğrencilerin de pasif bir şekilde konuyu dinledikleri en eski öğretim yöntemi olarak bilinir.

Öyküleştirerek anlatım ise, akılda yer edici bir anlatım sanatı olarak nitelendirilebilir. Anlatılacak olan konu, alakalı olsun ya da olmasın bir kurgu geliştirilerek aktarılır ve kişilerin akıllarında kalıcılığı artırılmaya çalışılır.

Tarih dersi de sözel bir ders olduğundan dolayı genellikle konu anlatımında geleneksel anlatım tercih edilmektedir. Öğretmen tarafından bir defa anlatılan bir konunun anında kalıcılığı mümkün değildir. Bu durum görme engelli olan öğrenciler açısından daha da zor olmaktadır. Kendi başlarına konu tekrarı yapmaları imkânsızdır.

Tarih anlatımını kalıcı hale getirmek için yazılan eserleri incelediğimizde genellikle karikatürlerin kullanıldığı, konular içinde çeşitli öykülerle dikkat çekilmeye çalışıldığı görülmektedir. Bu anlamda oldukça başarılı çalışmalar olan eserlerin öğrencilerde kalıcılığı artırmaya yönelik olduğuna düşünsek de görme engelli kişiler için okunması ve incelenmesi oldukça zordur. Görme engelli öğrenciler için kalıcı öğrenme gerçekleştirecek bir esere rastlanmamıştır.

Projede amaç, tarihi bir konuyu anlatırken öyküleştirerek anlatımın geleneksel anlatım yönteminden daha etkili ve kalıcı olmasını sağlamaktır. Öyküleştirerek anlatımın geleneksel anlatımdan daha etkili ve kalıcı olması özelliğinden yararlanarak tarihi öykülerden oluşan bir tarih kitabı hazırlanması ve hazırlanan kitabın görme engelli öğrenciler tarafından da kullanılabilmesi için kitaba öykünün braille alfabesi ile yazılan kısmın eklenmesi olacaktır.

Bu çalışma için iki hipotez kurulmuştur.

1. hipotez: Tarih dersinde öykülü anlatım geleneksel anlatımdan daha etkili ve kalıcıdır.

2. hipotez: Tarih dersini öykülerle anlatan bir kitap hazırlanabilir. Bu kitaptan görme engellilerin de yararlanabilmesi için öyküler braille alfabesi ile yazılabilir.

2. Yöntem:

Araştırmamızda yöntem olarak kaynak taraması ve test tekniklerinden yararlanılmıştır.

2.1. Öğrencilerin Belirlenmesi

Tablo 1 de görüldüğü üzere öğrenciler okulda yapılan deneme sınavı sonuçlarına göre en fazla yapandan en az net yapana doğru sıralanmıştır. Onar kişiden oluşan iki ayrı homojen grup oluşturabilmek için Tablo 2 de görüldüğü gibi listenin bir başından bir sonundan öğrenci alınarak kontrol ve deney grubu oluşturulmuştur. Bunlardan A grubu deney, B grubu ise kontrol grubu olarak belirlenmiştir.

Deneme sınavlarına göre öğrencilerin en fazla net yapandan en az net yapana doğru sıralanması:

Öğrenci	Net sayısı
105	46
197	46
222	46
212	45
246	45
144	45
169	45
298	45
125	45
207	45

Tablo 1

Deneme sınavlarında çıkarılan netlere göre homojen sınıf dağılımı:

A grubu (deney grubu)

Öğrenci	Net sayısı
120	49
207	45
248	48
298	45
129	48
144	45
288	47
212	45
200	47
197	46

Ortalama: 46.5

B grubu (kontrol grubu)

Öğrenci	Net sayısı
245	48
125	45
178	48
169	45
209	48
246	45
167	47
222	46
115	47
105	46

Ortalama: 46.5

Tablo 2

Oluşturulan her iki grubunda ortalaması 46.5 bulunmuştur.

2.2. Anlatılacak konunun belirlenmesi

Gruplara anlatılacak konu seçimini yaparken grupların 9. Sınıfta olduğunu göz önünde alarak önceden edinilmiş bilgiler olmaması açısından lise konuları arasından daha görmedikleri bir konu olan Lale Devri konusu seçilmiştir.

2.3. Konunun geleneksel ve öykü halinin yazılması

Belirlenen konu kaynak taraması yöntemi ile araştırılmış ve yazılmıştır. Ayrıca konu öyküleştirilmiştir.

LALE DEVRİ (Geleneksel anlatım)

1718 Pasarofça Anlaşmasından 1730 Patrona Halil İsyanına kadar süren dönemdir. Dönemin padişahı 3. Ahmet, sadrazamı Nevşehirli Damat İbrahim Paşa, şairi Nedim ve Minyatür ustası Levni'dir. Avrupa bu dönemde ilk kez örnek alınmıştır. Paris'te ilk geçici elçilik açılarak 28 Mehmet Çelebi gönderilmiştir. Paris'e oğlu Sait Efendi ile giden Çelebi, yazdığı Paris Sefaretnamesinde burada bulunduğu dönemin izlenimlerini yazmıştır. Çok şık giyinmeyi seven Sait Efendi Fransa'da Türkoveri akımını başlatmıştır. İbrahim Müteferrika ve Sait Efendi Matbaayı Osmanlı'ya getirmiş ve bu matbaada basılan ilk eser VankuluLugati'dir.

Bu dönemde Tulumbacılar Ocağı kurulmuş ve ilk kez çiçek aşısı uygulanmıştır. Bahçe mimarisi gelişmiş ve lale saraylarda en çok kullanılan çiçek olmuştur. İstanbul'da Çini imalathanesi ve kumaş fabrikası, Yalova'da Kağıt İmalathanesi açılmıştır. Kütüphane kurulmuştur.

Versay Sarayı'nın planlarına göre Sadabat Sarayı inşa edilmiştir. Ayrıca devlet adamlarının portreleri yapılmaya başlanmıştır.

Barok ve rokoko tarzında eserler verilmeye başlanmıştır. Bu eserlerin başında 3. Ahmet Çeşmesi gelmektedir.

Halktan çok fazla vergi toplanmaya başlanınca Patrona Halil, etrafına esnafı da toplayarak ayaklanma çıkarmış ve bu isyanla Lale Devri sona ermiştir.

LALE DEVRİ (Öyküleştirilmiş Anlatım)

Devrin padişahı 3. Ahmet 1718'de tahta çıkınca kendine verilen lalelerden çok etkilenmiş ve devrin adını Lale Devri koymuştur. 28 Mehmet Çelebi ve oğlu Sait Efendi'yi yanına çağırması, devir başka devir diyerek Avrupa'dan uygulamalar getirilmesi için emir vermiş. Paris'e geçici elçi olarak göndermiş. Sait Efendi giyimine çok özen gösterdiğinden valizler dolusu kıyafet hazırlamıştır. Paris'e vardıklarında kendilerine balo düzenlenmiş ve Sait Efendi'nin şıklığından etkilenenler onu örnek almışlar. Türk gibi giyinen, hatta Türk gibi bağdaş kuran kişiler Türkoveri Akımını başlatmışlar.

28 Çelebi Mehmet balo sırasında masadaki tabaklardan çok etkilenmiş ve hemen defterini açıp "İstanbul'da bir Çini İmalathanesi açalım" demiş.

Sait Efendi ise Baloda bulunan hanımların Osmanlı Hanımlarından zayıf olduklarını görünce bunun sebebini sormuş ve bellerine sıkıca kumaş sarıklarını öğrenmiş. Hemen defterine "İstanbul'da kumaş fabrikası açılması şarttır" diye not almış.

Ertesi gün Versay Sarayı'nı gezen baba oğul buradaki Barok ve Rokoko tarzını çok beğenmişler ve defterlerine "İstanbul'da Sadabat Sarayı ve 3. Ahmet Çeşmesi bu tarzlar kullanılarak yapılacak" diye not almışlar. Ayrıca sarayın duvarlarında devlet adamlarının portrelerini görünce bizde yapmalıyız diye düşünülmüşler.

Herkesin elinde kitap gören Sait Efendi kitapların matbaa sayesinde ucuz olduğunu öğrenmiş ve İstanbul'a gidince İbrahim Müteferrika ile bir matbaa açmalıyız diye düşünmüş. İlk olarak da VankuluLugati'ni basarız demiş. Çok kitap basacaklarından fazlaca kağıda ihtiyaç olacağını düşünmüş ve Yalova Kağıt Fabrikasını açmayı not almıştı. Ayrıca basılan kitapları kütüphane açarak yerleştirmeyi düşünmüşler. Padişah ise lalelerin arasında gezinirken çiçeklerden dolayı hastalanmış ve çiçek aşısı uygulaması getirmiştir. İyileşince bahçesinde kaplumbağaların üzerine yanan mumlar koymuş ve onlar bahçede gezerken Nedim şiirlerini okumuş, Levni ise minyatürlerini yapmış. Çahların arasına giren bir kaplumbağa yangın çıkarmış. Bunun üzerine Tulumbacılar Ocağı adıyla İtfaiye örgütü kurulmuş. Yanan bahçe için vergi alınmasını emredince Patrona Halil İsyan etmiş ve devir kapanmış.

2.4. Konunun Anlatılması

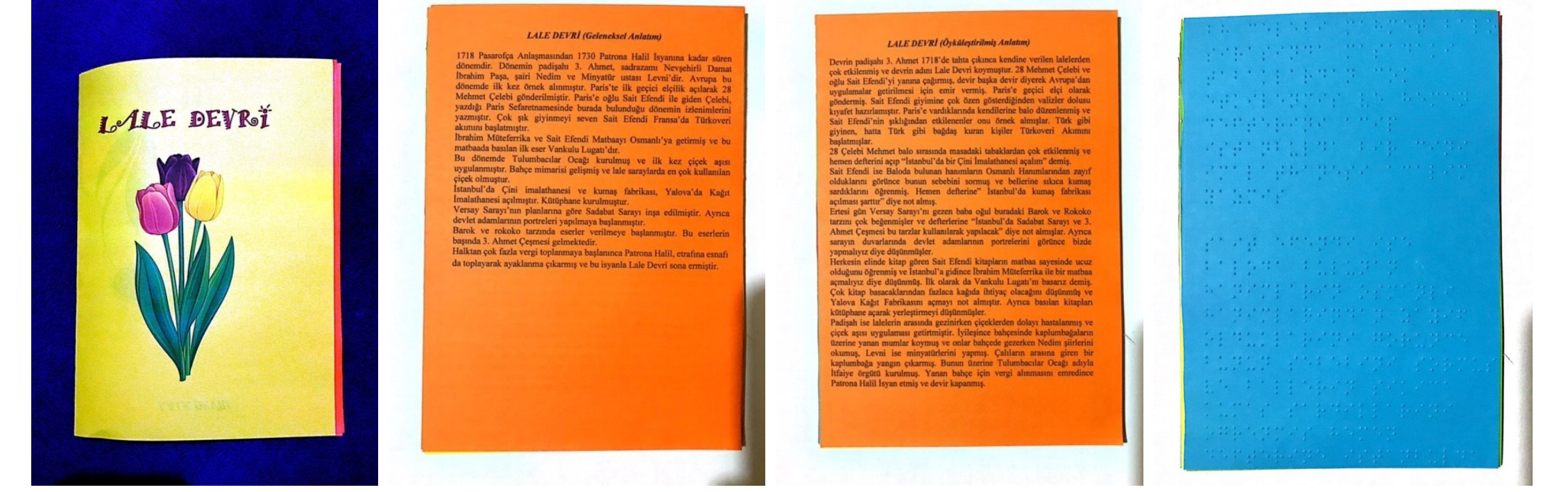
Onar kişiden oluşan A (deney grubu) ve B (Kontrol grubu) şeklinde ayırdığımız gruplara 14.12.2018 tarihinde Lale devri konusu anlatılmıştır. Lale Devri konusu A grubuna (Deney Grubu) öyküleştirerek, B grubuna (Kontrol Grubu) ise geleneksel anlatım yöntemi ile anlatılmıştır. Kişinin ses tonu, mimikleri ve anlatım tarzından doğacak olan olumlu veya olumsuz katkıları gidermek için konu her iki gruba da aynı öğrenci tarafından anlatılmıştır.

2.5. Testin Uygulanıp Puanlanması

Her iki gruba da anlatımın yapılmasının ardından akıllarında kalanları yazmaları için bir kağıt verilmiştir. Grupta yer alan kişilerden daha objektif bir değerlendirilme yapılması için isimlerinin yazılması istenmiştir. Her iki gruba da 15 dakika süre tanınmış ve sürenin sonunda kağıtlar toplanarak numaralandırılmış ve değerlendirilmeye alınmıştır. Her bir istenen kazanım 1 puan olacak şekilde planlanmış.

2.6. Braille Alfabesi ve Latin Alfabesi ile Kitabın Oluşturulması

Tarih öğretimini daha eğlenceli hale getirmek ve bu durumdan görme engelli öğrencilerimizin de faydalanmasını sağlamak için Geleneksel anlatım ve öyküleştirilmiş anlatımı içeren kitabımızın oluşturulma safhasına geçilmiştir. Oluşturulan kitapta görme engelliler için de braille alfabesine yer verilerek kişiler arasında oluşan bilgiye ulaşma farklılıkları ortadan kaldırılmaya çalışılmıştır.

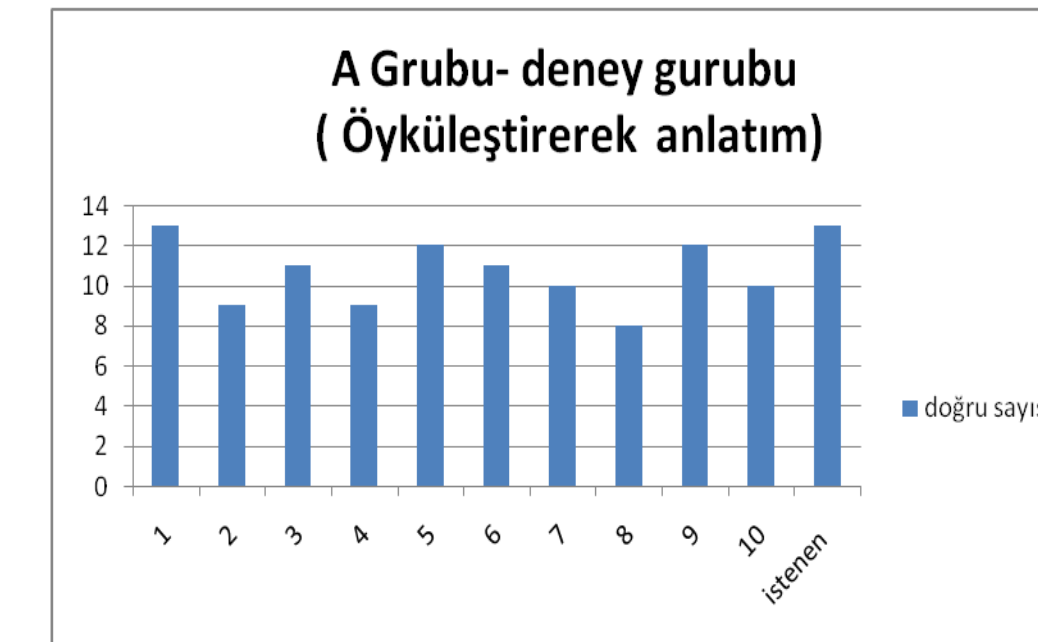
3. Bulgular

Yapmış olduğumuz incelemeden ve uyguladığımız test tekniğinden yola çıkarak tarihi bir konunun anlatımında öyküleştirerek anlatım yöntemi geleneksel anlatım yöntemine göre daha etkili ve kalıcı bir öğrenme sağlamaktadır. Deney grubuna uygulanan öyküleştirerek anlatım sırasında öğrenciler derisi daha dikkatli ve eğlenceli dinlerken geleneksel anlatım yöntemi uyguladığımız kontrol grubunda ise öğrenciler hiç bir tepki vermeden dinlemişlerdir. Tablo 4'te görüldüğü üzere Kontrol grubu puanlanmış ve 13 puan üzerinden 4.7 ortalama sağlamıştır. Tablo 3'e bakıldığında ise Deney grubu 13 puan üzerinden 10,5 ortalama sağlamıştır. Ayrıca yapılan araştırmalar neticesinde görme engelliler için tarihi eğlenceli anlatan ve Braille alfabesi ile oluşturulan bir yayına rastlanmamıştır.

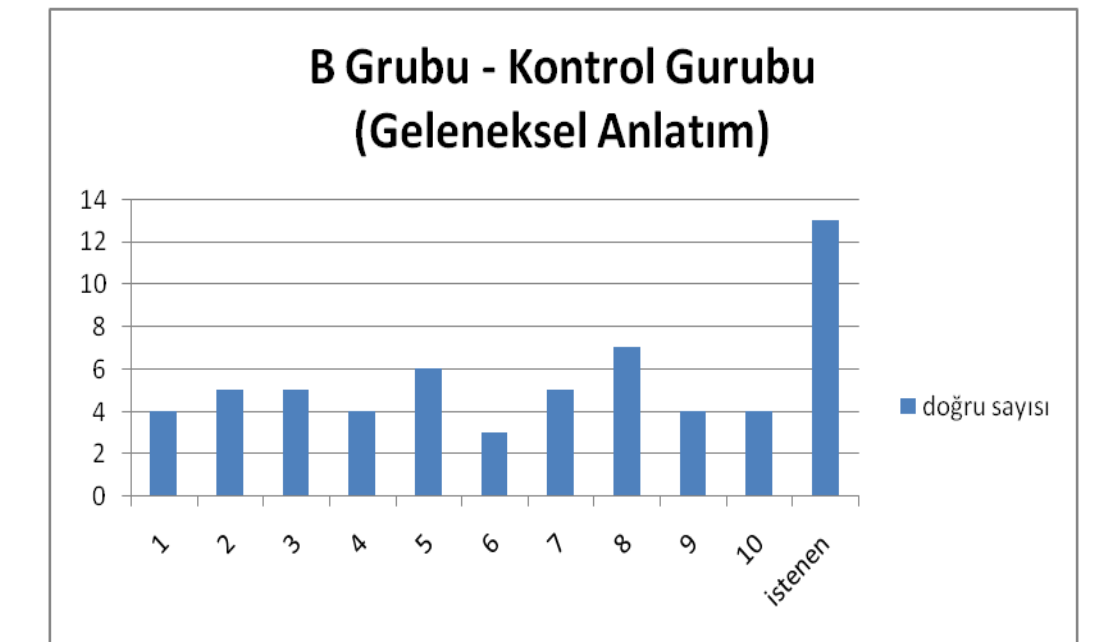
4. Sonuç ve Tartışma

Kontrol grubuna yapılan geleneksel anlatım ve Deney grubuna yapılan öyküleştirerek anlatım baz alındığında tarih dersinde geleneksel anlatım yöntemi ile anlatıldığı zaman etkili ve kalıcı bir öğrenme gerçekleştirmediği ortaya çıkmıştır. Yapılan araştırmada öyküleştirerek anlatımın geleneksel anlatıma göre daha etkili ve kalıcı öğrenme sağladığı anlaşılmaktadır.

Araştırmamızda incelediğimiz eserlerde dikkatimizi çeken taraf tarih konularını daha eğlenceli hale getirmek için eserler meydana getirilmiş olmasıdır. Tarihi sevdirmek ve kalıcı öğrenme gerçekleştirmek için konular karikatürize edilerek dikkat çekici hale getirilmiştir. Fakat yine incelemelerimize göre görme engelli kişiler için bu şekilde oluşturulan bir eser meydana getirilmediği göze çarpmaktadır.

Tablo 3

Tablo 4

Tarih dersinin konularının akılda kalıcılığını artırmak ve etkili bir öğrenme gerçekleştirmek için yapmış olduğumuz bu çalışma olumlu sonuç vermiş ve gerek öyküleştirerek anlatım tarzında eserlere gerekse görme engellilerin de yararlanacağı kaynaklara ihtiyaç duyulduğu anlaşılmıştır.

5. Öneriler

Tarih dersi anlaması ve akılda tutması zor bir ders olduğundan öğrenilenlerin daha kalıcı hale gelmesi için ders daha eğlenceli hale getirilmelidir. Bunu yaparken tarihi olayların öyküleştirilme kısmı öğrencilere de yaptırılarak etkin katılım sağlanabilmelidir. Ayrıca görme engelli bireyler de düşünülerek öğrencilere sosyal sorumluluk projesi çerçevesinde braille alfabesi öğretilerek bu eserleri onların da oluşturması sağlanabilir ve görme engelli kişilerin de faydalanması yoluna gidilebilir. Böylece kişiler arasında dayanışma duygusu da sağlanmak amaçlanabilir.

NİSA DERİCİ
DANIŞMAN: METİN YILMAZ